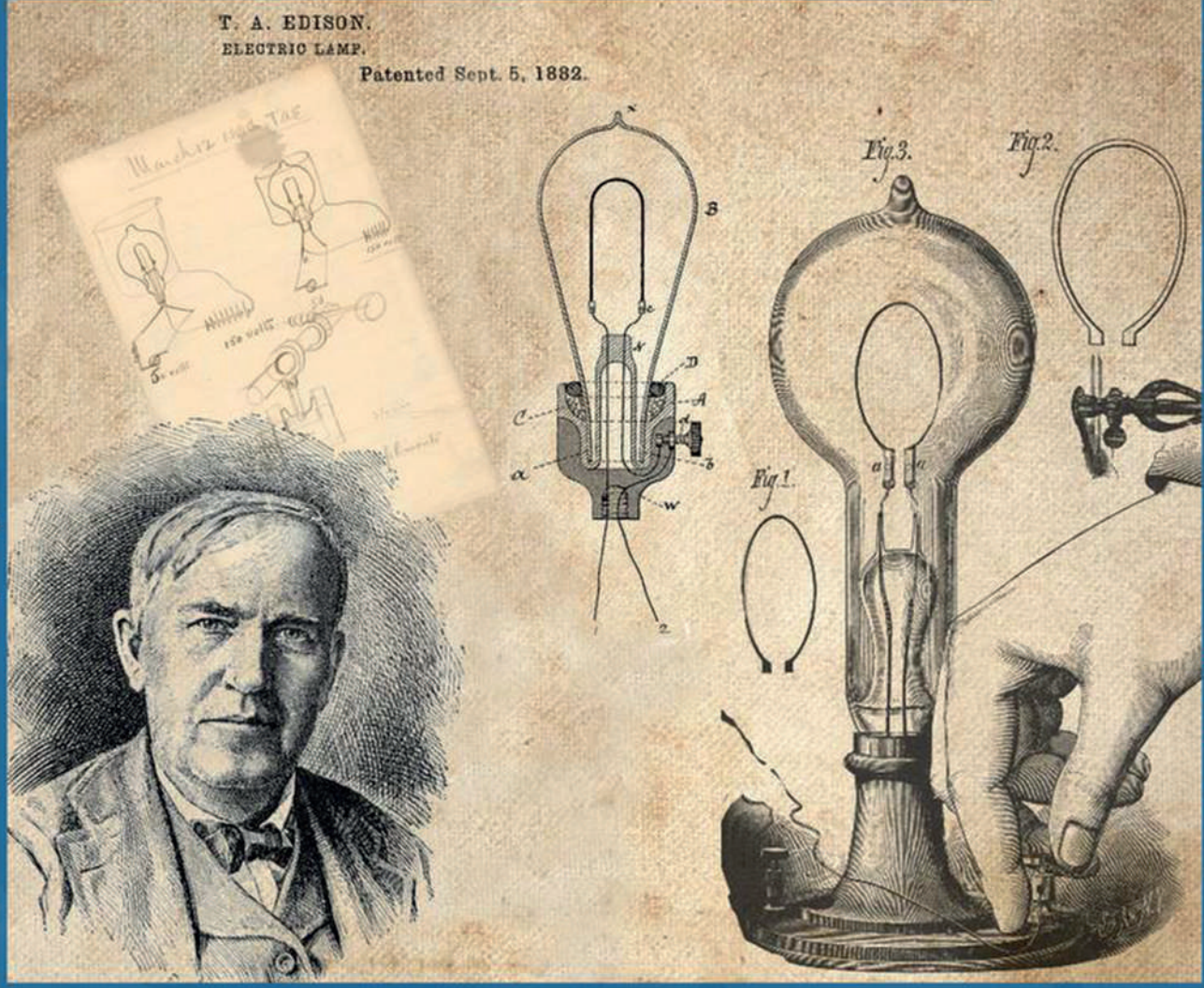

YANG O'ZBEKISTON: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM

CONFERENCES.UZ 2023

DAVRIYLIGI: 2018-2023

DUNYODA BIRINCHI KASHF ETILGAN ELEKTR CHIROG'

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJY OLIY TA'LIM MUASSASALARI PROFESSOR-O'QITUVCHILARI, YOSH OLIMLAR, DOKTORANTLAR, MAGISTRANTLAR VA IQTIDORLI TALABALAR

 TOSHKENT SHAHAR, AMIR TEMUR KO'CHASI, PR.1, 2-UY.
 +998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00
 WWW.TAQIQOT.UZ
WWW.CONFERENCES.UZ

 IYUN №53

**ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН:
ИННОВАЦИЯ, ФАН
ВА ТАЪЛИМ
11-ҚИСМ**

**НОВЫЙ УЗБЕКИСТАН:
ИННОВАЦИИ, НАУКА
И ОБРАЗОВАНИЕ
ЧАСТЬ-11**

**NEW UZBEKISTAN:
INNOVATION, SCIENCE
AND EDUCATION
PART-11**

ТОШКЕНТ-2023

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” [Тошкент; 2023]

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” мавзусидаги республика 53-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июнь 2023 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2023. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар «Харакатлар стратегиясидан – Тараққиёт стратегияси сари» тамойилига асосан ишлаб чиқилган еттита устувор йўналишдан иборат 2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси мувофиқ:– илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари тахтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Хорижий тиллар факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Муҳаммадхон Ҳамидович «ТИИМСХ»

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпلامга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

1. Xolmirzayev Jabbor

JISMONIY TARBIYA O'QITISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA ULARNING
YECHIMLARI 7

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

JISMONIY TARBIYA O'QITISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA ULARNING YECHIMLARI

Xolmirzayev Jabbor

Namangan shahar MMTV qarashli
5-sonli umumta'lim maktabi
jismoniy fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Bugungi kunda jamiyat, ayniqsa, maktab oldida juda muhim vazifa – bolani mustaqil hayotga tayyorlash, uni axloqiy va jismonan sog'lom tarbiyalash bilan birga, uni sog'lom bo'lishga o'rgatish, uning ongli ongini shakllantirishga ko'maklashish ham muhim vazifadir. sog'likka bo'lgan ehtiyoj, kelajakdagi farovonlik va hayotdagi muvaffaqiyatlar kafolati sifatida. Bu joriy etilayotgan yangi davlat ta'lim standartining eng muhim yo'nalishlaridan biridir.

Kalit so'zlar: Umumta'lim maktabi, jismoniy tarbiya, o'quvchilar, ta'lim

So'nggi o'n yillikda zamonaviy jamiyatda asosiy g'oya - davlatning kelajakdagi farovonligining asosiy omili sifatida yosh avlod salomatligini saqlash.

Bolalar populyatsiyasining salomatlik holatini tahlil qilish bolalar bilan kasallanishning ko'payishini ko'rsatadi. Salomatlik holatining bunday dinamikasi salbiy ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik omillarning uzoq muddatli ta'siri natijasidir.

Umumiy ta'lim maktabida jismoniy tarbiya ta'limning asosiy yo'nalishi hisoblanadi. Buni jismoniy tarbiya ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lgan mahalliy va xorijiy maktablarning o'quv dasturlari tahlili ham tasdiqlaydi. Tarbiyaning ushbu sohasining bunday pozitsiyasi jismoniy va ma'naviy salomatlik poydevorini qo'yishi bilan bog'liq bo'lib, uning asosida faqat shaxsning chinakam har tomonlama rivojlanishi mumkin. Bu jismoniy tarbiyaning shaxs va jamiyat uchun qanchalik qimmatli ekanligini, uning ta'lim, tarbiya va umumiy madaniy ahamiyatini ko'rsatadi.

Jismoniy tarbiyaning eng muhim elementi harakat tarbiyai bo'lib -

harakatlanishning asosiy usullarida, to'siqlarni engib o'tishni, ob'ektlar bilan harakat harakatlarini bajarishni o'z ichiga olgan harakat tarbiyai. Harakat qobiliyatini rivojlantirish va umuman shaxsni tarbiyalashga yordam beradigan jamiyatda ishlab chiqilgan vositalar yig'indisi ham muhim ahamiyatga ega.

Maktabda jismoniy tarbiyani o'qitish ta'lim va tarbiyaning umumiy tizimiga uzviy ravishda kiradi va ta'lim va tarbiya qonuniyatlari asosida ishlaydi. Shu bilan birga, bu o'quvchilarda o'zlariga, o'z tanasiga nisbatan malakali munosabatni shakllantiradigan, yangi irodaviy va axloqiy fazilatlarini tarbiyalashga, sog'lig'ini yaxshilash va o'zini o'zi takomillashtirishga yordam beradigan yagona o'quv fanidir.

Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlaridan kelib chiqib, umumiy va o'rta ta'limning mohiyatidan kelib chiqqan holda “Jismoniy tarbiya” fanining maqsadi ko'p tarmoqli shaxsni shakllantirishga ko'maklashish ekanligi ayon bo'ladi.

O'qituvchi uchun bu maqsadga erishish vositasi maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya asoslarini egallashidir. Umuman olganda, bu ehtiyojlar, motivlar, bilimlar, sog'liqning optimal darajasi va harakat qobiliyatini rivojlantirish, normal jismoniy rivojlanish, harakat, jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini amalga oshirish qobiliyatini anglatadi.

Jismoniy tarbiya darslarini o'tkazishda men o'qitish, tarbiyalash va shaxsni rivojlantirishning zamonaviy psixologik-pedagogik va fiziologik-pedagogik nazariyalariga tayanaman, har bir bolaning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim va tarbiyaning faol usullaridan foydalanaman. Faoliyat tamoyillari va shaxsiy yondashuvlar shundan iboratki, talaba insoniyat tomonidan to'plangan boylikdan jismoniy va ma'naviy barkamollik sohasida foydalanish yo'llarini o'zlashtiradi.

Ta'lim jarayonini demokratlashtirish va insonparvarlashtirish bolalar va kattalarning

birgalikdagi rivojlanish faoliyati g'oyasi asosida mumkin, bu jarayonda ular o'zaro tushunish va bir-birining ma'naviy dunyosiga kirish, birgalikdagi hamkorlik orqali bog'lanadi. ta'lim va tarbiyada yuqori natijalarga erishish istagi.

Salomatlik tarbiyaini tarbiyalash, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, o'quvchilarni safarbar qilish va dam olish, jismoniy va ma'naviy jihatdan o'z-o'zini rivojlantirish usullarini o'rgatish ta'lim muassasalarida mavjud jismoniy tarbiya mazmunini qayta ko'rib chiqish zaruratini keltirib chiqardi. Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, umumta'lim maktabidagi “Jismoniy tarbiya” fani deganda ikki komponentning birligi – bolalar va o'smirlarni jismoniy tarbiya va ijodiy faoliyatga yo'naltirish tushuniladi. Birinchi komponent bolalarda umumiy tarbiyaning elementlari sifatida jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish tarbiyaining yaxlit ko'rinishini yaratish uchun mo'ljallangan. Ikkinchi komponent jismoniy tarbiya jarayonini o'z-o'zini faollashtirish usullarini ijodiy o'zlashtirishga, shuningdek ularni sog'lomlashtirish, tarbiyaviy va tarbiyaviy vazifalarni hal qilishda qo'llash qobiliyatiga yo'naltiradi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimidagi o'zgarishlar jismoniy tarbiyaning yangi konsepsiyasini ishlab chiqishga olib keladi. Buning uchun jismoniy tarbiya sohasidagi pedagogik, biotibbiyot, psixologik va sotsiologik tadqiqotlar majmuasidan tashqari jismoniy tarbiyaning ta'lim jarayonidagi roli va o'rni, uning jismoniy tarbiya bilan aloqasi va o'zaro ta'sirini aniq belgilash va qonuniylashtirish zarur. boshqa o'quv fanlari, o'quv jarayonining yaxlitligini saqlagan holda, bunda har bir fan bola shaxsining uyg'un rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Hozirgi vaqtda barcha fanlar bo'yicha o'rganilayotgan material hajmining keng ko'lamli o'sishi davom etmoqda, uni yangi, har doim ham zarur bo'lmagan bilimlar bilan to'ldirish davom etmoqda. Bu fanlararo aloqalarning uzilishiga olib keladi: har bir fan o'z muammolarini hal qiladi va o'quvchilar o'rganish bilan bog'liq hamma narsaga passivlik va befarqlikni his qilishadi.

Shunday qilib, jismoniy tarbiyaning yangi kontsepsiyasini ob'ektiv tahlil qilmasdan va umuman ta'limda sodir bo'layotgan jarayonlarni tanqidiy qayta ko'rib chiqmasdan amalga oshirish mumkin emas.

Nozik bolalar tanasiga intensiv mashg'ulot yuklari maktab o'quvchilarining sog'lig'iga salbiy ta'sir qiladi. Jismoniy faollikning etishmasligiva ortiqcha o'quv yuklari ko'pincha asosiy biologik funktsiyalarning buzilishiga olib keladi. Bularning barchasi hozirgi shakldagi ta'lim tizimi maktab o'quvchilarining muhim psixofiziologik jarayonlarning (fikrlash, aqliy faoliyat, diqqat, xotira) normal kechishini buzadigan turli kasalliklarning kuchli patogen omiliga aylanganligini ko'rsatadi. Tabiiyki, bu holat maktab bitiruvchilarini kattalar hayotiga tayyorlashga bog'liq bo'lgan bolalarning sog'lig'i ishonib topshirilganlarni tashvishga solishi kerak.

Boshlang'ich maktabda - jismoniy tarbiya, uning inson hayotidagi ahamiyati haqida umumiy tasavvurlarni shakllantirish; ijodkorlik, mustaqillik, ong, bag'rikenglik aqliy jarayonlarini rivojlantirish; jismoniy rivojlanish va jismoniy tayyorgarlikni o'z-o'zini nazorat qilishning elementar usullarini o'rgatish.

O'rta va yuqori sinflarda - jismoniy tarbiya haqidagi bilim asoslarini chuqurlashtirish; muloqotda va jamoaviy o'zaro munosabatlarda, bag'rikenglikda ijobiy individual ruhiy xususiyatlar va xususiyatlarni tarbiyalash; individual psixosomatik va psixososyal xususiyatlar, organizmning adaptiv xususiyatlari va sog'lig'ini yaxshilash uchun ularni yaxshilash yo'llari haqida g'oyalar yaratish; o'z-o'zini nazorat qilish, o'z salomatligi uchun mas'uliyatni rivojlantirish; jismoniy tarbiyaning madaniy va tarixiy asoslarini o'rganish.

Ish tajribasiga asoslangan o'quv darslari tizimi maktab o'quvchilarida sog'lom turmush tarzini shakllantirishda tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadigan, aqliy jarayonlarni (fikrlash, xotira, e'tibor, o'z-o'zini nazorat qilish) rivojlantiruvchi bir qator ijobiy natijalar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Тажибаев, С., & Махкамов, И. (2021). МАКТАБ УКУВЧИЛАРИНИНГ СПОРТ УЙИНЛАРИ ТЕХНИКАСИНИ УЗЛАШТИРИШ КУРСАТКИЧЛАРИ. Academic research in educational sciences, 2(Special Issue 1).

2. Болтабаев, М. Р., Султонов, Ш. Ф., & Зиядуллаев, К. Ш. (2020). Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спорт соҳаси бошқаруви тизимини такомиллаштиришда спорт менежментини ривожлантириш моделини яратиш. Фан портга, (5), 2-6.

3. Karimov, I. I., & Memetov, R. U. (2021). QUVVATNI TAYYORLASHNING ASOSIY USULLARI BIATLONCHILARNING CHIDAMLILIGI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 1(3), 286-290.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН: ИННОВАЦИЯ, ФАН ВА ТАЪЛИМ 11-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.06.2023

Контакт редакций научных журналов. [tadqiqot.uz](http://www.tadqiqot.uz)
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of [tadqiqot.uz](http://www.tadqiqot.uz)
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000